

Informacje ogólne

Monitoring - wszystkie materiały.

Głównym celem prowadzonego monitoringu przyrodniczego jest określenie stanu ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych na terenie wyróżnionych w kraju regionów biogeograficznych. Dla Polski wyróżnia się region kontynentalny, region alpejski oraz morski obszar bałtycki. Celem monitoringu jest również dostarczenie danych umożliwiających opracowanie raportów przekazywanych co 6 lat Komisji Europejskiej (KE), o stanie ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków o znaczeniu europejskim. W raportach tych ocenia się: dla gatunków zasięg, populację, siedlisko gatunku oraz perspektywy ochrony. Natomiast dla siedlisk przyrodniczych ocenia się zasięg, powierzchnię, strukturę i funkcje siedliska, jak również perspektywy ochrony.

Założeniem monitoringu siedlisk przyrodniczych i gatunków jest gromadzenie informacji pozwalającej na określenie ich aktualnego stanu ochrony w kontekście zmian zachodzących na skutek różnego rodzaju antropogenicznych i naturalnych oddziaływań i prognozowanych zagrożeń, a także dotychczasowych sposobów ochrony. W przypadku siedlisk przyrodniczych chodzi tu o stan i zmiany zachodzące w zasięgu ich występowania, zajmowanej powierzchni oraz strukturze i funkcji, a w przypadku gatunków - o stan i zmiany zachodzące w ich zasięgach, wielkości i strukturze populacji oraz powierzchni i jakości siedlisk, z którymi są związane.

Przy realizacji monitoringu należy liczyć się z koniecznością dopracowywania metodyki dla monitorowanych jednostek - gatunków i siedlisk, a zwłaszcza weryfikacji proponowanych wstępnie waloryzacji wskaźników. Jedna, a nawet dwie serie obserwacji monitoringowych nie są bowiem wystarczające do ostatecznego ich ustalenia, zwłaszcza w przypadku gatunków o słabo poznanej biologii lub słabo poznanych siedlisk przyrodniczych.

Doświadczenia pierwszego okresu monitoringu, podczas którego powtarzano badania, wskazują także na możliwość optymalizacji listy wskaźników - obejmującej zarówno usuwanie wskaźników jak i dokładanie nowych, o ile istnieją przesłanki wskazujące na taką potrzebę.

Monitoring powinien być możliwie prosty; należy unikać nadmiernego rozszerzania jego zakresu, tak aby nie wkraczał w zakres badań autekologicznych, a jedynie rejestrował zachodzące w populacji i siedlisku zmiany. Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że dla pewnych gatunków i siedlisk w dalszym ciągu, monitoring powinien mieć charakter badań inwentaryzacyjnych, mających na celu ustalenie aktualności stanowisk gatunków i uszczegółowienie zasięgu siedlisk; jest to konieczne dla zebrania danych o wielkości i ewentualnych zmianach zasięgów gatunków i siedlisk.

Propozycja monitoringu na kolejne lata koncentruje się głównie na siedliskach i gatunkach o znaczeniu europejskim, a także krytycznie zagrożonych. Jednakże niezależnie od standardowych prac monitoringowych na stanowiskach, dla wszystkich gatunków i siedlisk proponuje się gromadzenie dostępnej informacji z różnych źródeł (literatura, wyniki projektów badawczych, monitoring lokalny itp.) przez instytucję centralną, która także zajmowałaby się opracowywaniem tych

danych pod kątem analiz przestrzennych dotyczących powierzchni siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków w makroskali (regiony biogeograficzne).

Podstawy prawne

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody umieszcza monitoring przyrody w ramach monitoringu środowiska (Art. 112). Zgodnie z ustawą monitoring przyrody ma polegać na obserwacji i ocenie stanu oraz zachodzących zmian w składnikach różnorodności biologicznej i krajobrazowej na wybranych obszarach, a także na ocenie skuteczności stosowanych metod ochrony przyrody, w tym na obserwacji siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000. [...tekst ustawy»](#)

Dyrektywa Siedliskowa (Dyrektywa Rady Nr 92/43 z 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory), wymaga monitorowania (dosłownie "nadzoru") stanu zachowania siedlisk przyrodniczych i gatunków z załącznika I, II, IV i V tego dokumentu (art. 11.). W Polsce ten obowiązek dotyczy (wg. listy referencyjnej dla regionów biogeograficznych, stan na maj 2015):

- Siedliska przyrodnicze: 81 siedlisk przyrodniczych,
- Gatunki roślin: 47 gatunków/rodzajów/podrodzajów roślin; łącznie traktowane są rodzaje - Sphagnum (torfowce; 32 gatunki) i podrodzaj - Cladina (chrobotki; 8 gatunków) oraz Lycopodium (widłaki, w dawnym ujęciu - 8 gatunków).
- Gatunki zwierząt (z wyłączeniem ptaków): 140 gatunków zwierząt.

Dyrektywa w Art. 17 zobowiązuje również do składania sprawozdań ze stanu ochrony (raport co 6 lat) na podstawie ww. nadzoru (monitoringu). [...tekst dyrektywy»](#)

Konwencja o różnorodności biologicznej (Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r., Dz.U.02.184.1532 z dnia 6 listopada 2002 r.). Art. 7 konwencji zachęca Strony Konwencji do - m.in. - monitorowania elementów różnorodności biologicznej, z uwzględnieniem tych elementów, które wymagają pilnych działań ochronnych oraz mają największą potencjalną wartość dla zrównoważonego użytkowania, monitorowania skutków procesów i działań, które mają lub mogą mieć znaczny, negatywny wpływ na ochronę i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej oraz gromadzenia i opracowania wyników identyfikacji i monitoringu. Zgodnie z Konwencją o różnorodności biologicznej, monitoring przyrodniczy powinien objąć wszystkie poziomy różnorodności: różnorodność ekosystemową, gatunkową i genetyczną. [...tekst konwencji»](#)